



Vleermuisonderzoek - vliegroute en foerageergebied Rijnvliet

Projectgegevens

Opdr. gvr.: Gemeente Utrecht
Project: 20UTR04 Rijnvliet FF onderzoek
Opgest.: [REDACTED]
Contact: [REDACTED]@ruimtevooradvies.nl, [REDACTED]

Betreft: Vleermuisonderzoek
Locatie: Rijnvliet, Utrecht
Uitvoering: Ruimte voor Advies BV
Datum: 28-10-2020

1 Aanleiding en doel

Wanneer er in Rijnvliet aan de westzijde een weg met straatverlichting gerealiseerd wordt kan dit effect hebben op de lijnvormige beplanting aan de westzijde van het plangebied. Deze lijnvormige beplanting wordt mogelijk gebruikt als cruciaal vliegroute en essentieel foerageergebied. Wanneer in de deelgebieden gebruik wordt gemaakt van straatverlichting kan door lichtverstoring de functionaliteit als vliegroute en foerageergebied verloren gaan. Nader onderzoek is noodzakelijk om vast te stellen of deze lijnvormige begroeiing daadwerkelijk onderdeel is van een vaste vliegroute of essentieel foerageergebied.

Om vast te stellen of vleermuizen de opgaande begroeiing aan de westzijde van het plangebied, elzensingel en directe omgeving, gebruiken als vaste vliegroute of onderdeel van essentieel foerageergebied is gericht onderzoek uitgevoerd naar foerageergebieden en vliegroutes conform de richtlijnen van het Vleermuisprotocol 2017 (opgesteld door o.a. Netwerk Groene Bureaus en Zoogdiervereniging). Dat wil zeggen twee gerichte, nachtelijke veldbezoeken in geschikte periodes (15 april - 1 oktober, waarvan 1 x in de periode 15 mei-15 juli) en bij gunstige weersomstandigheden om aanwezigheid van vaste een vaste vliegroute en essentieel foerageergebied van vleermuizen te onderzoeken.

Hieronder volgt een beschrijving van de werkwijze, gevolgd door resultaten en advies.

2 Methode

Vleermuisonderzoek

Op de onderzoekslocatie zijn twee gerichte inventarisaties uitgevoerd (zie tabel 2.1). Voor het onderzoek zijn de richtlijnen van het meest recente Vleermuisprotocol (versie 2017) gevolgd. De inventarisaties zijn uitgevoerd door [REDACTED], natuur- en landschapsdeskundige, [REDACTED], natuurdeskundige en [REDACTED], ecooloog en tevens vleermuisdeskundige van bureau Ruimte voor Advies. Voor het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van zogenaamde batdetectors met opnamefunctie (Pettersson d240x & Echometer Touch 2 Pro met opname functie), verrekijker en zichtwaarnemingen.

Tabel 2.1 Overzicht inventarisatiemomenten vleermuizen Rijnvliet, Utrecht

Datum	Periode-Temp-Weer	Doelsoort inventarisatie
11 sep 2019	20.00-23.00, 19°C, bewolkt, ZW 3	Vliegroute en foerageergebied
25 jun 2020	22.00-00.10, 25°C, helder, ZO 1-2	Vliegroute en foerageergebied



Afb. 1.1: Luchtfoto onderzoekslocatie (rood kader) aan de westzijde van het nieuw te bouwen Rijnvliet. Bron: Aerodata Surveys International, GoogleMaps2020



Afb. 1.2: Globale ligging van het plangebied Rijnvliet ten opzichte van de stad Utrecht. Bron: PDOK luchtfoto

3 Resultaten inventarisaties

Vliegroute en foerageergebied vleermuizen

Langs de groenstructuur zijn vier soorten vleermuizen waargenomen, namelijk de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en de watervleermuis. Laatstgenoemde is niet met zekerheid vastgesteld. De gewone dwergvleermuis is het meest aanwezig langs de groenstructuur, van de soort werden naar schatting 20-30 exemplaren vastgesteld. Er werd door maximaal 8-10 exemplaren tegelijk gevoerageerd, met name in de zuidelijke hoek nabij de electriciteitsmast en in iets mindere mate in het noordelijk deel bij de overgang tussen weiland en bedrijventerrein. Van de overige soorten werden beduidend minder exemplaren vastgesteld. Van de ruige dwergvleermuis werden in de eerste ronde vanaf 21.00 4-6 exemplaren waargenomen waarvan enkelen in de zuidelijke hoek bleven foerageren tot 22.20. In de tweede ronde werd één exemplaar waargenomen van de soort. Deze vloog langs de lijnvormige beplanting en foerageerde kort in de zuidelijke hoek. Er werden twee laatvliegers waargenomen tijdens het eerste veldbezoek. De eerste om 20.45 in rechte lijn van noord naar zuid langs de singel en verder vliegend, een tweede exemplaar om 21.01 komend vanuit noordoostelijke hoek via het open veld en ter hoogte van de singel afbuigend naar het zuiden om verder te vliegen. Tijdens het tweede veldbezoek werden vijf exemplaren van de soort waargenomen. De soort gebruikten de lijnvormige beplanting tijdens het tweede onderzoek als vaste vliegroute van noord naar zuid. De watervleermuizen werden gedurende het eerste bezoek om 21.03 en 21.12 gedetecteerd in het noordelijk deel van het plangebied, beiden in zuidelijke richting vliegend. Tijdens het tweede veldbezoek zijn twee exemplaren kort na elkaar passerend in zuidelijke richting vastgesteld. De exemplaren zijn in rechte lijn doorvliegend richting Strijkviertelplas waargenomen.

Nagenoeg alle vleermuizen gebruikten de groenstructuur als vliegroute van noord naar zuid waarbij vrijwel uitsluitend langs de oostelijke zijde van de singel gevlogen werd.

De gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen werden vrij intensief foeragerend waargenomen. Het zwaartepunt ligt in de zuidelijke hoek van de groenstructuur, boven de kruidenrijke ruigte, ter hoogte van de elektriciteitsmast. De eerste vleermuizen arriveerden om 20.31 tijdens het eerste veldbezoek, ongeveer een half uur na zonsondergang. Na 22.00 nam de activiteit sterk af gedurende dit veldbezoek. Vanaf 22.35 waren nog hooguit 2 vleermuizen tegelijk in het onderzoeksgebied foeragerend aanwezig en passeerden nagenoeg geen vleermuizen meer. Het tweede veldbezoek is de eerste waarneming rond 22.45 gedaan van de laatvlieger. De laatste waarneming is gedaan van de ruige dwergvleermuis om 23.17.

Overige waarnemingen

Tijdens de inventarisatie werd een jagende bosuil waargenomen in het zuidelijke deel van de singel. Deze bosuil jaagde op de aanwezig vleermuizen en gebruikte de singel om vanuit deze groenstructuur duikend op de vleermuizen te jagen. Daarnaast is een foeragerende egel waargenomen in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied.

Effecten: Door de ontwikkeling van de weg met straatverlichting treedt mogelijk lichtverstoring op van een vaste vliegroute en belangrijk foerageergebied van vleermuizen langs de elzensingel aan de westzijde van het plangebied. Bij de ontwikkeling van de woonwijk wordt een weg aangelegd aan de oostzijde van deze groenstructuur. Het plaatsen van verlichting langs deze weg kan leiden tot aantasting van beschermde gebiedsfuncties van vleermuizen en is daarmee ontheffingsplichtig, tenzij negatieve effecten voorkomen kunnen worden met mitigerende maatregelen. Tijdens de realisatiefase kan eveneens verstoring optreden door het gebruik van verlichting. Door het gebruik van bouwverlichting in de nachtelijke uren rondom de singel ontstaat verstoring. Alle vleermuizen zijn in meer of mindere mate gevoelig voor lichtverstoring. In dit geval lijkt het mogelijk om negatieve effecten op vleermuizen te voorkomen door aangepaste verlichting toe te passen. Er zijn diverse opties: voorkom uitstraling in de richting van de bomenrij (gebruik afschermende armaturen, beperk verlichtingshoogte tot 3 maximaal meter, maximaliseer afstand van lichtbronnen tot bomenrij zoveel mogelijk, beperk het aantal verlichtingspunten tot een minimum) en/of gebruik amberkleurige lampen met een frequentie waarvoor vleermuizen relatief ongevoelig zijn (zogenaamde 'batlampen'). De maatregelen moeten worden vastgelegd om de functionaliteit van de vliegroute ook op de lange termijn te garanderen.

4 Conclusie en advies

Conclusie en advies foerageergebieden en vliegroutes vleermuizen

- De opgaande begroeiing aan de westzijde van het plangebied wordt door verschillende vleermuissoorten gebruikt als cruciale vliegroute van noord- naar zuidelijke richting;
- De lijnvormige beplanting wordt gebruikt als cruciaal foerageergebied door de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis;
- Door het gebruik van verlichting aan de westzijde van het plangebied (deelgebied 1 & 2) kan lichtverstoring optreden van een vaste vliegroute en belangrijk foerageergebied van vleermuizen. Vleermuizen raken door het gebruik van licht gedesoriënteerd en verblind waardoor zij een makkelijker prooi zijn voor predatoren. Daarnaast raken ook insecten gedesoriënteerd waardoor zij op de grond vallen en buiten bereik van vleermuizen belanden. Lichtverstoring leidt tot het overtreden van Artikel 3.5 lid 2 van de Wet natuurbescherming. Lichtverstoring dient te worden voorkomen om de functionaliteit voor vleermuizen te behouden. Is dit niet mogelijk of gewenst dan is een ontheffing voor verbodsbepaling Artikel 3.5 lid 2 Wet natuurbescherming met goedgekeurd activiteitenplan nodig;
- Lichtverstoring en dus negatieve effecten zijn bijvoorbeeld te voorkomen door het plaatsen van aangepaste armaturen of speciale amberkleurige 'batlampen' langs de weg aan de westzijde van het plangebied. Deze lampen dienen ten alle tijden niet gericht te zijn op de boomkronen. Zorg dat binnen een straal van 20 meter rondom de begroeiing een aangepast verlichtingsregime wordt toegepast. Leg deze maatregelen vast in een verlichtingsplan;
- Werk buiten de actieve periode van vleermuizen om verstoring tijdens de ontwikkeling te voorkomen. De actieve periode van vleermuizen is globaal van april tot december tussen zonsondergang en zonsopkomst;
- Wanneer werken buiten de nachtelijke uren niet te voorkomen is dient te worden gebruik gemaakt van bouwlampen met aangepaste armaturen. Ten alle tijden dienen de bouwlampen van de singel af te zijn gericht.



Legenda

Verblijf-, foerageer- en vlieglocatie



lettercodering

w = winter-; k = kraam-;

z = zomer-; p = paarverblijf

Losse waarneming

Afb. 4.1: Aanwezigheid van beschermde soorten in 2019-2020. Bron ondergrond: GoogleMaps